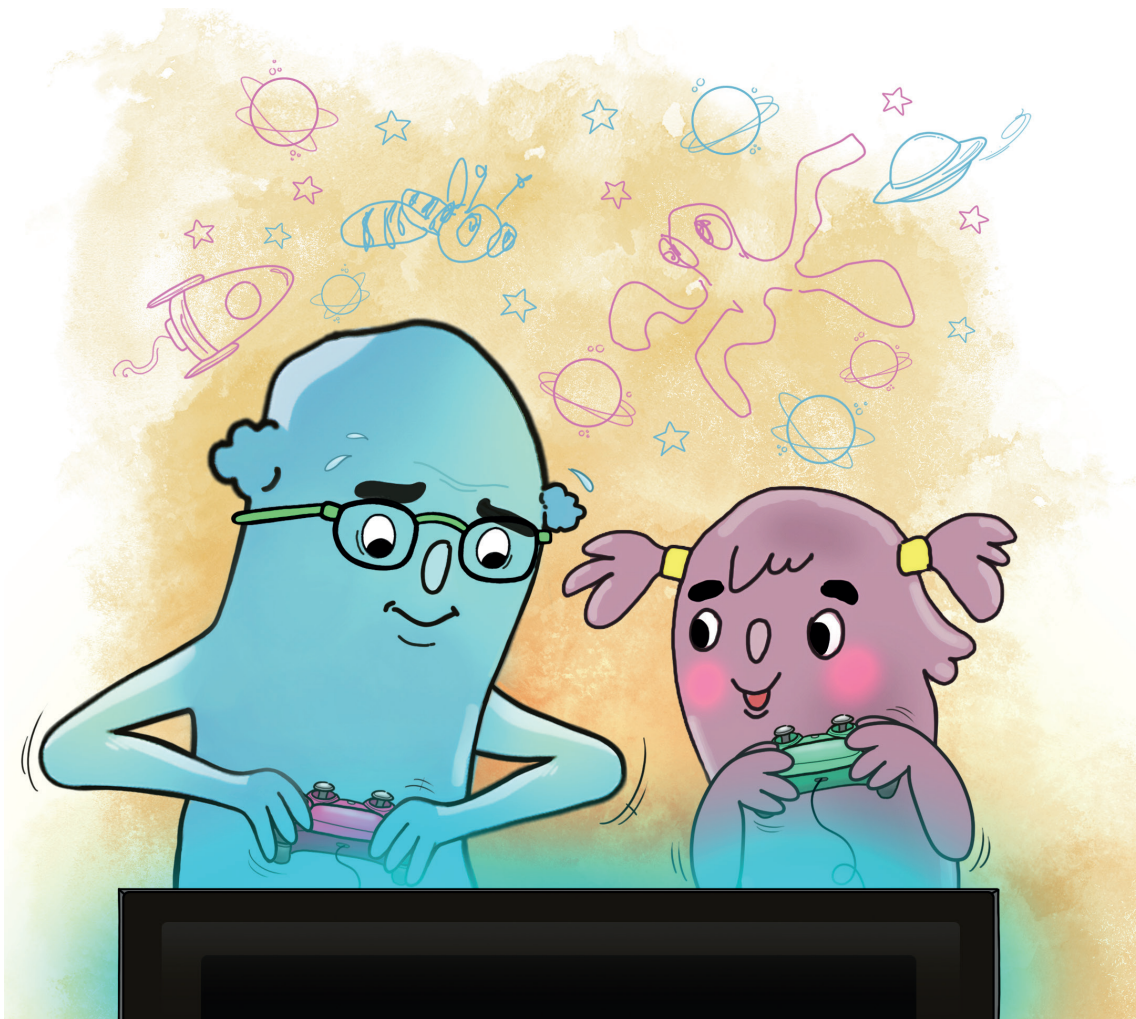




Mediekunskapsveckans Tips 2024

mediataitoviikko.fi

Nationella audiovisuella institutet KAVI

ISBN 978-952-7475-80-5

Illustratör: Antti Sakari Yrjölä

Layout: KAVI

KAVI är ensamt ansvarig för innehållet i denna publikation, och den åter-
speglar inte nödvändigtvis Europeiska unionens åsikter.



kavi.fi



**Medfinansieras av
Europeiska unionen**

Inspiration till mediefostran under hela året

Målet med Mediekunskapsveckan är att utveckla medieläskunnigheten hos barn, unga och vuxna och att stärka de vuxnas färdigheter för mediefostran. Mediekunskapsveckan planeras och genomförs tillsammans med dussintals nationella organisationer och koordineras av Nationella audiovisuella institutet KAVI.

I det här häftet har KAVI sammanställt utdrag ur temaveckans tidlösa material och artiklar i webbpublikationen Mediataitolehti 2024. Häftet kan användas under hela året. Alla material är kostnadsfria.

När du är intresserad av ett tips kan du hitta materialet eller artikeln på Mediekunskapsveckans webbplats:

[Materialbanken](#)

[Webbtidskriften Mediataito](#)

Följ oss på sociala medier @mediataitokoulu

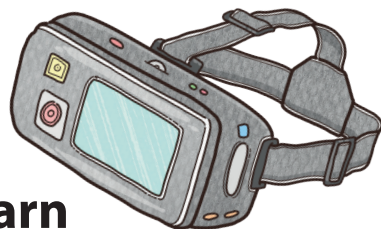
Vägen till medieläskunnighet -aktivitetskorten

Den nya aktivitetskortsserien är utformad för att stödja medieläskunnigheten hos barn inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen, dvs. barn i åldern 4–8 år. Den kan också användas i klubbverksamhet.

Korten täcker ett brett spektrum av färdigheter inom medieläskunnighet. Aktiviteterna är uppdelade för 4-åringar, 5–6-åringar och 7–8-åringar. Alla viktiga områden inom mediekunskap täcks in:

- Tolkning och utvärdering av media
- Produktion av media
- Verksamhet i mediemiljöer

Du kan ladda ner pdf-filen i Mediekunskapsveckans materialbank. Korten är tvåspråkiga, så att varje kort innehåller samma sak på finska och svenska. Materialet har producerats av KAVI i samarbete med Oppi&iilo (Sanoma Pro) som en del av utvecklingsprogrammet Nylitteracitet.



Digitalt lexikon för små barn

Vad är Bluetooth? Vad är skillnaden mellan att logga in och registrera sig? Vad betyder det att bli spärrad och varför kan man bli det? Varför lönar det sig inte att ge sin PIN-kod till någon?

Det digitala lexikonet för små barn är en samling ord, bilder och förklaringar till dem. Syftet med ordlistan är att stödja utvecklingen av små barns digitala kompetens. Förklaringarna är avsedda att väcka diskussion.

Utbildningsstyrelsen har producerat lexikonet i samarbete med Fun Academy. Utbildningsstyrelsen har publicerat lexikonet på finska, svenska, engelska och ukrainska.

Förstigen på KAVIs Filmstig

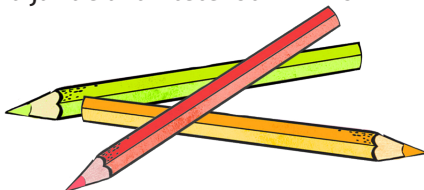
Förstigen innehåller gratis material av hög kvalitet för media- och filmfostran för småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Filmens grundtekniker och centrala teman inom filmfostran, såsom emotionella färdigheter, behandlas i sina egna avsnitt. Med på Förstigen finns populära Pikkuli, som istället för finska eller svenska talar fågelspråk.



Undersök känslor i filmer!

Välj en film på Förstigen som ni tittar på tillsammans. Studera känslor hos personerna i filmen: vilka känslor upplevde de, hur ni kände igen känslorna? Diskutera sedan tillsammans era egna känslor: hurdana känslor väckte filmen hos er? Fortsätt med ämnet med följande aktiviteter som finns beskrivna på Förstigen:

- Spela in känslor
- Känslobildgåtan
- Leta fram mediekänslor
- Kompelettera meningar



Glöm inte heller de andra stigarna på den prisbelönta och omtyckta Filmstigen. Du hittar filmmaterial och färdiga idéer för årskurserna 1–6 och 7–9.

Digiryggsäcken

Pelitukis Digiryggsäck är ett materialpaket till familjer med barn i nybörjarundervisningen. Digiryggsäcken innehåller information, uppgifter och frågeställningar som underlättar diskussion kring användning av digitala enheter.

Nätlivet

Serien *Nätlivet* innehåller animationer som riktar till barn och unga enligt åldersgrupp. Ett pedagogiskt stödmaterial har också utarbetats för varje animation. Materialet kan utnyttjas såväl inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen, i hemmen eller till exempel på bibliotek. De fyra delarna i serien behandlar följande ämnen

- rädslor orsakade av media
- användningen av första telefonen
- spel, en balanserad medieanvändning och självregleringsförmåga
- pressen som sociala medier kan orsaka ungdomar.

Toppen – en resa till digitalt välmående och nätsäkerhet!

Toppen är en kostnadsfri service som Rädda Barnen erbjuder för att stöda femteklassisters mediefostran. Servicen möjliggör ett lätt, roligt och tryggt sätt att stärka barns färdigheter inom digitalt välmående och säkerhet. Genom äventyret i Toppen förstärks elevers färdigheter att fungera ändamålsenligt i den digitala vardagens olika situationer. För lärare erbjuder servicen en inblick i vad den egna klassen kan och ger rekommendationer för hur man kan utöka kunskandet inom områden där det upptäcks brister. I Toppen-materialbanken finns lektionsplaner och undervisningsmaterial för åk 3–6.

Kombinera engelska och mediefostran

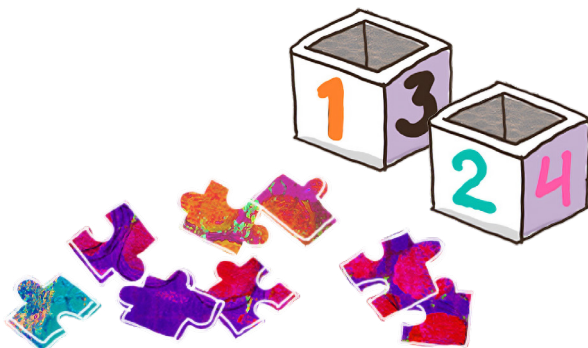
Barn och ungdomar lär sig digital konsumentkunskap! De europeiska konsumentcentrumen har tagit fram video- och frågematerial för barn och ungdomar om ämnen som shopping på mobilspel, online-shopping, hur man identifierar prenumerationsfällor och online-bedrägerier.

Materialet är på engelska, men språket som används är lätt att förstå och passar barn och ungdomar som har studerat engelska i 2–5 år. Webbplatsen är på finska, men du hittar allt material och lärarhandledningen på engelska.

Kreativ AI och ChatGPT

Serien *Bekanta dig med nya mediefenomen* uppdaterades med två moduler där man kan bekanta sig med kreativ AI och hur ChatGPT fungerar. Serien innehåller en video om ämnet, informationstexter och uppgifter för lärare och elever.

Serien är avsedd för elever som är över 13 år gamla och för vem som helst som vill uppdatera sina kunskaper om olika medierelaterade fenomen. I serien ingår t.ex. moduler om algoritmer, deepfake, misinformation mm.



Rymningsspel för mediefostran

Det intelligenta huset L1v14 utmanar dina elever att visa sina mediekunskaper och lösa uppgifter. Kan ni ta er ut ur det smarta huset tillsammans? Rymningsspelet för mediefostran är lämpligt för ÅK 6-9. Det är inte ett lätt spel, så som lärare bör du läsa instruktionerna först och spela igenom spelet själv!

Spelet kan spelas online på din PC, Chromebook, iPad eller surfplatta. Det är inte lämpligt för mobiltelefoner! Chrome eller Mozilla Firefox rekommenderas som webbläsare. Spelet kräver ingen registrering från användaren (elever, lärare eller andra användare) och kräver därför inget utlämnande av personuppgifter.

I uppgifterna och rymningsspelets pedagogiska delar behandlas bl.a. utmaningsvideor, ansvarsfull kommunikation på internet, integritetsskydd och skydd av uppgifter, kommersialitet och köp på internet

Information om sexuellt våld

Rädda Barnens jourtelefon Nettivihje har publicerat 6 videor med information om sexuellt våld mot barn: att identifiera det, förebygga det, rapportera och söka stöd. Videorna har gjorts i samarbete med ungdomar. Videorna stödjer den vuxna att diskutera ämnet med ungdomar.

YLEs Nyhetsskola

Vill du ha Yles Nyhetsskola på besök till din skola? Eller vill du göra egna nyheter? Våra demokratier står och faller på medborgarnas förmåga att se skillnad mellan sant och falskt. Därför är det viktigt att kunna navigera rätt i medieflödet. Yle Nyhetsskolan ger dig verktyg att förstå samhället bättre.



Du hittar även det aktuella Nyhetsquizzet på webbsidan varje vecka.

Dataskydd inom hobbyverksamhet

Våra personuppgifter behandlas dagligen på flera olika platser: skolan behandlar personuppgifter för anordnande av undervisningen, läkaren för att följa upphälsotillståndet och flera sociala medier och webbplatser bland annat för att rikta reklam. Var och en oberoende av ålder har rätt till skydd av sina personuppgifter och rätt till sina egna uppgifter. Vad är dataskydds rättigheterna och hur kan man använda dem? GDPR4CHLDRN-projekt erbjuder barn och unga information om skydd av personuppgifter.

Läs hela artikeln på nätet!



På väg mot upphovsrätten

I spelet *På väg mot upphovsrätten* får högstadie-elever eller elever på andra stadiet bekanta sig med grunderna till upphovsrätten genom speluppgifter. Spelet fungerar på spelplattformen Seppo. Eleverna kan spela med egna mobiltelefoner, datorer eller padda. Spelet leds av läraren som fungerar som handledare. Spelet är kostnadsfritt och användaren behöver ingen egen licens för Seppo-spelen. Du kan beställa spelet på webbsidan via länken.



Spelet har skapats i ett samarbete mellan Nuorten akatemia Upphovsrättens informations- och övervakningscentral rf (TTVK).



Kopiraittilas spel och material om upphovsrätt

Kopiraittila är ett inspirerande material i form av ett spel som producerats av Kopiosto för lärande av och undervisning i upphovsrättigheterna. I Kopiraittila finns pedagogiskt, spelliknande material för alla åldrar och utbildningsstadier.



Diskutera om digitalt spelande på gymnasier och yrkesskolor

Med hjälp av EHYT rf:s material kan du behandla digitalt spelande ur olika synvinklar med unga. Diskutera positiva och negativa effekter, vardagsbalans och attityder gällande digitalt spelande. Ungas egna tankar och diskussioner är i central roll.

Läs hela artikeln på nätet!

Surfa lugnt eller spela vidare

Dags att ta paus eller ta tag i det jag borde? Låt eleverna fylla i ett lekfullt test över sitt mobilbruk eller spelande och se vilka saker som de tycker att stämmer. Fundera tillsammans hur man kan börja med något svårt eller trist.

Unga kan behöva hjälp med att ta tag i läxor, att läsa till prov eller att söka sommarjobb. Ta i bruk Surfa lugnt eller spela vidare?-stödmaterialet och diskutera vardagen med unga som du träffar i ditt arbete.

Råd för digital trygghet

Under en inspirerande timme med Linda Mannila, utbildare, forskare och entreprenör, får du handfasta tips och råd för digital trygghet och kunskap om säker informationshantering. Videon är svenskspråkig, och har undertexter på svenska och finska.

Utbildningstillfällets arrangör var Samarbetsgruppen för bibliotekens utvecklingsuppdrag ÅKE i samarbete med Bibliotekskanalen.



Att delta i penningtvätt innebär stora risker

Läs hela artikeln på nätet!

Finland har sett en kraftig ökning av penningtvätt med hjälp av penningmålvakter, som alltså tar emot och överför pengar från brottslig verksamhet. Till penningmålvakter rekryteras ofta unga eller personer som befinner sig i en sårbar situation. Vanligtvis vet de här personerna inte vad de ger sig in på och vilka risker de utsätter sig för. Att öka medvetenheten och tala om den här verksamheten är avgörande – bedragare kan försöka lura vem som helst till kriminell verksamhet.

Vad menas med penningmålvakter? Med hjälp av penningmålvakter vill bedragare fysiskt eller virtuellt flytta över pengar som kommer från kriminell verksamhet. En penningmålvakt är en person som hjälper till att flytta pengarna. Typiskt överför bedragarna kriminellt förvärvade pengar till penningmålvaktens konto från vilket de tas ut i kontanter eller överförs vidare virtuellt. Kedjan kan omfatta flera penningmålvakter och is slutet av kedjan finns bedragaren som får vinsterna.

Känner du igen romansbedrägerier?

Romansbedrägerier är särskilt hänsynslösa, eftersom de utnyttjar mänskliga behov och känslor. Bedrägerierna är ofta kopplade till professionell och organiserad brottslighet.

Ett romansbedrägeri är ett ekonomiskt bedrägeri där en bedragare använder en påhittad identitet och låtsas ha en romantisk relation på webben för att lura pengar av sitt offer. Enligt Finanssiala ry förlorade finländare cirka nio miljoner euro till följd av romans- och dokumentbedrägerier år 2022. I år har det förlorade beloppet ökat med nästan en tredjedel.

I romansbedrägerier kontakter bedragaren offret på webben till exempel i sociala medier och börjar skapa en förtroendefull relation. Till slut utnyttjar bedragaren offrets förtroende genom att be om pengar under någon förevändning, till exempel för att köpa flygbiljetter.

Läs hela artikeln på nätet!



Förnyade Mediataitokoulu.fi erbjuder material för mediefostran året runt

Mediekunskapsskolan är en skattkista för pedagoger. Den samlar undervisningsmaterial och resurser för mediefostran på ett och samma ställe. Du kan kostnadsfritt utforska bredare inlärningspaket eller enskilda uppgifter, hitta idéer för ditt arbete och utveckla dina egna färdigheter inom en rad olika mediekunskapsområden. Det finns material för olika åldrar och på olika språk. Också material från framtida och tidigare Mediekunskapsveckor kommer att finnas i Mediekunskapsskolan.

Genom att registrera dig som användare kan du spara dina egna favoritmaterial. Materialet har tagits fram av yrkesverksamma inom mediefostran och organisationer från olika områden. Mediekunskapsskolan utvecklas och underhålls av Nationella audiovisuella institutet KAVI.

www.mediataitokoulu.fi/sv/



**Mediataitokoulu
Mediekunskapsskolan**